

[«λίγες και μία νύχτες»] Βιβλίο του Ισίδωρου Ζουργού

Τα ανεξίτηλα σημάδια του περασμένου αιώνα

Του Γιώργου Σ. Κουλουβάρη
gkoul@naftemporiki.gr

Μία εκλεκτή στιγμή που άφησε στη βιβλιοθήκη μας η εκδοτική χρονιά που πέρασε είναι ο τίτλος «λίγες και μία νύχτες», η τελευταία συγγραφική δημιουργία του Ισίδωρου Ζουργού που κοσμεί τις εκδόσεις Πατάκη.

Γνωρίσαμε τον Ζουργό το 1995, με τον «Φράουστ». Όσα ακολούθησαν-ανάμεσά τους τα βιβλία «Στη σκιά της πεταλούδας» (2005), «Η απδονόπιτα» (2008), «Σκηνές από τον βίο του Ματίας Αλμοσίνου» (2014)- καθιέρωσαν τη γραφή του ως μία από τις πλέον ξεχωριστές των ημερών μας. Το «λίγες και μία νύχτες» είναι το όγδοο μυθιστόρημά του. Το γνώριμα λυρικό ύφος του, με τις κινηματογραφικές αποτυπώσεις και τις ιστορικές αναφορές, είναι και εδώ παρόν.

Η αφήγησή του αυτή τη φορά ξεκινά ένα απριλιάτικο βράδυ του 1909. «Θηρίο μ' ένα κίτρινο μάτι μες στη νύχτα. Είναι σιδερένιο, είναι τρένο, είναι βρόμικο απ' τον καπνό και νεφελώδες απ' τους υδρατμούς που βγάζουν τα ίδια του τα σπλάχνα. Έφυγε απ' τον σταθμό του Σιρκετζί στην Κωνσταντινούπολη και ταξιδεύει εδώ και είκοσι ώρες. Μέχρι στιγμή πρόλαβε ο δρόμος να του νυχτώσει δυο φορές και μια να ξημερώσει. Είναι ένα τρένο στοιχειωμένο, που κουβαλάει λίγους επιβάτες και έναν αιμοσταγή βασιλιά...». Είναι άνοιξη και ο έκπτωτος σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ ο Β' εξορίζεται στη Θεσσαλονίκη, όπου μένει έγκλειστος στην εντυπωσιακή Βίλα Αλλατίνι. Εκεί, για λίγες νύχτες θα διηγείται τη ζωή του σε ένα μικρό κορίτσι, τη Μίρζα, κόρη εξέχοντος μουσουλμάνου επιχειρηματία και τραπεζίτη, με εβραϊκές ρίζες. Ένα εντεκάχρονο αγόρι, ο γιος του κηπουρού της Βίλας, ο Λευτέρης Ζεύγος, κρυφακούει... «Κάθε βράδυ η Μίρζα άκουγε για ώρα πολλή τον παπιά να της διηγείται τη ζωή του, κι ύστερα, ως αντίδωρο της φιλοξενίας του, του χάριζε, αφού πρωτίτερα ο Τζαφέρ αγάς, ο ευνούχος, είχε κουρδίσει το μεγάλο μουσικό κουτί, αυτό που είχε φυλαγμένες όλες τις μελωδίες της Εσπερίας. Κάθε μέρα πριν νυχτώσει έκοβε τριαντάφυλλα, όπως του είχαν παραγγείλει, και τα 'δινε στα χέρια του ευνούχου. Κατόπιν ο γιος του κηπουρού έκανε πως επείτρεφε πάλι στον κήπο, όμως εκείνος παραφύλαγε κρυμμένος στη μικρή αποθήκη, που μύριζε δέρματα και βερνίκι, εκεί όπου άφηνε η φρουρά της βίλας φυσιγγιοθήκες και μπότες. Όταν έπεφτε το σκοτάδι, ξεγλιστρούσε πατώντας στα νύχια με τα πόδια του να βουλιάζουν στα παχιά χαλιά και ζάρωνε πίσω απ' τις πόρτες έχοντας τ' αυτιά του σε επιφυλακή...».

Εβδομήντα χρόνια μετά θα έρθει μία ακόμα νύχτα, που μέσα της θα χωρά μια ολόκληρη ζωή....

Κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης ο Λευτέρης Ζεύγος, που λόγω λιποταξίας στην εκστρατεία κατά των μπολσεβίκων στην Κριμαία, αναγκάζεται να μετεν-

σαρκωθεί στον Ευγένιο Ζιρντό. Ο Ζιρντό, πάντα λάτρης του πλούτου, επιδίδεται σε ένα ανελέητο κυνήγι του, και μπορεί να έχει χάσει την αρχική του ταυτότητα, είναι, ωστόσο, φυσιογνωμία βγαλμένη από τον πυρήνα της ταυτότητας του εικοστού αιώνα. Αφού περιηγηθεί στην Ευρώπη, θα επιστρέψει στη Θεσσαλονίκη - με όλες τις αλλαγές της πόλης να περιγράφονται μέσα από τα ιστορικά γεγονότα που τη σημάδεψαν. Παράλληλα, ο συγγραφέας δίνει ζωή σε μια συνοικία μαγευτική έξω από τα τείχη της Θεσσαλονίκης, τη συνοικία των Εξοχών, που έσβησε για πάντα. Σπίτια φτωχικά, παραμυθένες επαύλεις και παντού τριγύρω ανθρώπινες ανάσες που δίνουν ζωή ή στοιχειώνουν τα θεμέλιά τους. Διατηρώντας στην καρδιά της αφήγησής του την ερωτική ιστορία ανάμεσα στον πρωταγωνιστή του και τη Μίρζα, σκιαγραφεί τις αποχρώσεις που παίρνει το κυνήγι του πλούτου και η αναζήτηση της ευτυχίας. Επίσης, με έντεχνο τρόπο, στέκεται κριτικά απέναντι στη γραφή του, και συνδιαλέγεται μαζί της αναζητώντας τις αστοχίες και τα πάθη της, αλλά και αναδεικνύοντας τον εξελικτικό χαρακτήρα της λογοτεχνίας.

Ωστόσο, μέσα από όλες τις διαστάσεις του, το τελευταίο αυτό βιβλίο του Ζουργού παραμένει ένα έργο που στο επίκεντρό του συνδιαλέγεται με τα ανεξίτηλα σημάδια και τις πληγές τις αγιάτρευτες που χάραξε στον άνθρωπο ο προηγούμενος αιώνας. [SID:1159398]

